

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 11 • год. ХСV • 10 юни 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ТРАКИЙСКАТА ЗАДУШНИЦА НА „ИЛИЕВА НИВА“

В мемориалния комплекс, изграден преди 20 години, отново се поклонихме пред паметта на посечените тракийчета

И тази година около 1 юни – Деня на детето, Илиева нива отново ни привика. На 4 юни т.г. тракийци от всички краища на страната се стекоха пред мемориалния комплекс, при с. Глуново, между Крумовград и Ивайловград, където, „когато духнат бели ветрове / и се яви над нивата зловеща – / Илиева, Свети Илия сам – / да напои онези жадни двеста / деца – тракийчета, изклани...“ Тези стихове от покрътителната поема „Сила“ на Ивайло Балабанов отново прозвучаха от паметника. „Днес е ден на помен. Тракийска задрушница. Помнете, над 200 детски живота свършиха тук. Помнете и разказвайте, нека споменът за станалото на Илиева нива, „от онай кървава тринайсета есен, в оная кървави тракийски дни“, никога не избледнява, нека научим жестоките, кървави уроци на миналото, за да не се повтарят никога.“ – тези думи разтърсват присъстващите, дошли да се поклонят на Детския пантеон на Илиева нива, да запалят свещица в параклиса и да лиснат жива вода от чешмата върху насълзените си очи.

Националният тракий-

ски младежки събор-поклонение „Ден на тракийското дете“, организиран от Съюза на тракийските дружества в България и Община Ивайловград започна със заупокойна молитва, която направиха отец Александър от Крумовград и отец Александър Чакърък от одринската църква „Св. Георги“.

Кметът на Община Ивай-

ловград Диана Овчарова откри събора-поклонение с думите: „Тук сме, пред тази детска голгота, защото носим в сърцата си тъжния спомен за прекършения млад живот и сме длъжни пред стотиците детски души на помним тази трагедия, за да не позволим да се повтори повече.“ Зам.-областният управител на Хасково Валентин Ангелов прочете приветствие до участниците.

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов напомни, че се навършват 20 години от 1996 г., когато бе открит изграденият от тракийци мемориален комплекс „Илиева нива“ и изрази задоволството си, че тракийските дружества от цялата страна присъстват на това събитие и спазват традицията. Той говори и за толерантността на нашия народ, дал подслон на арменците и спасил евреите

си, народ, който не изпитва омраза. Но подчерта, че тракийската организация, която навърши 120 години от създаването си, не ще позволи трагедията с 200-те избити деца тракийчета, и въобще геноцидът над тракийските българи, който за съжаление нашата държава още не е признала, да бъдат забравени.

Слово произнесе и председателят на БАН акад. Стефан Воденичаров, член на Върховния комитет на СТДБ. (Словото поместваме отделно.)

На поклонението пред мемориала на Илиева нива бяха и акад. Васил Гюзелев, акад. Георги Марков, писателят и издателят Иван Гранитски, депутатката Евгения Ангелова, а така също ген. Тодор Бояджиев, зам.-председател на Централното ръководство на СТДБ, членовете на Централното ръководство Петра Мечева, Румяна Вълчева, ген. Нонка Матова, Тодор Ангелов, зам.председателят на Върховния комитет Кирил Сарджев, членове на Върховния комитет и председатели на тракийски дружества, стоици тракийски потомци.

С едноминутно мълчание бе почетена паметта на посечените тракийчета. На техния паметник бяха поднесени много венци и цветя – от СТДБ и от десетки тракийски дружества, от официалните гости. Към небето излетяха 200 бели, зелени и червени балони. Детски и младежки състави представиха свои програми на построената естрада.

НОВИ ДОКУМЕНТИ ЗА МЪЧЕНИЧЕСКАТА НИ ИСТОРИЯ

Доц. д-р
Георги Митринов

На стр. 3

ПОЧИТ КЪМ КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

За отбелязване на 2 юни – Деня на загиналите за свободата на България, стана традиция служителите от българското

посолство в Рим и техните семейства да се събират на хълма Джаниколо, за да се поклонят и да поднесат венец на паметника на Капитан Петко войвода – един от най-известните български гарибалдийци.

В сайта на българското посолство в Украйна е публикувана снимката на паметника на Капитан Петко войвода в Киев, на която служителите от посолството са поднесли на 2 юни т.г. кошница с красиви цветя.

ДА ПОМНИМ МИНАЛОТО, ДА ВЯРВАМЕ В БЪДЕЩЕТО

Слово на акад. Стефан Воденичаров,
председател на БАН и член на Върховния комитет на СТДБ

Споменът за трагичните събития от преди повече от сто години отново ни събира на Илиева нива, за да отдадем почит към жертвите на насилието и да засвидетелстваме вяност към завещаното от предците ни.

Тук, на 3 октомври 1913 г., след края на Междусъюзническата война и подписаните мирни договори в Букурещ и Цариград, са избити над 200 деца и пеленачета на българи, бягащи от Южна Тракия, преследвани от редовна войска и башибозук. Мемориалът на Илиева нива припомня на поколенията за погубения детски живот, за

прокудените тракийски бежанци, за опожарените и разграбени селища и ни призовава да се поклоним пред паметта на невинно загиналите – в началото на юни, когато светът отбелязва Международния ден на детето.

„Не забравяйте, но не отмъщавайте“ е изстраданият девиз на тракийските българи, който носи в себе си техния морал и идейно кредо: дълбока връзка с предците, родолюбива памет за миналото, зачитане на човешкото достойнство и съзидателен поглед напред в името на добруването на българския народ и просперитета на българската

държава в мир и добросъседство.

Насилието и страданията са част от нашето минало и съдба. Белязали са пътя ни през времето като народ, оставили са отпечатък в националния ни характер. Но не за да трупаме в себе си гняв, а да се учим от уроците на историята. Да предаваме на поколенията спомените за трагичните ѝ страници, но и да съхраняваме оставеното от дедите ни. В трагичното си бягство към България те са изоставили своите имоти, но са запазили ценности като родолюбие, стремеж към свободен, справедлив и достоен живот, способност на

саможертва в името на свободата.

Скъпи тракийци, днес е паметен ден за всички нас, защото почитаме гибелта на тракийските българи, станали жертва на нечувано гонение, жестокост и унищожение. Прекланяме се пред ценността на човешкия живот, пред тъжната и тежка бежанска съдба, съпътствана от кръв и сълзи. Идеята ни е да предадем на потомците идеалите, които са движели предците и които са били отстоявани от тях за запазване на нацията и държавата, непокорния им борбен дух,

помнейки миналото и вярвайки в бъдещето.

На този ден със своите деца и внуци, показваме, че приемствеността между поколенията се опира на вечните морални столери от българската история, за да остане тракийската кауза жива и свързваща миналото и настоящето. Поклон пред паметта на невинно загиналите. Да пребъде Отечеството ни!

ИСТОРИЯТА – ИСТИНИ И ФАЛШИФИКАЦИИ

В салона на читалището в Ивайловград на 3 юни т.г. акад. Васил Гюзелев, акад. Георги Марков и издателят Иван Гранитски, имаха среща с читатели. Акад. Васил Гюзелев представи книгата си „Княз Борис Първи“ – една от ранните му произведения, проникновено есе за Покръстителя, и книгата „Хан Тервел“, в която има два погледа – неговия, на историка и на писателя акад. Антон Дончев. За двутомника „Другата история на най-голямата война“ авторът акад.

Георги Марков подчерта, че досега само победителите пишат историята, а те най-често скриват престъпленията си. Тези книги са на издателство „Захарий Стоянов“. В оживения разговор с присъстващите стана дума не само за новите преписи на историята, за истините и лъжата в нея, за ролята на политиките във фалшифицирането и премълчаването на истините, за учебните програми, а така също и за опасностите от натиска на неосманизма и радикалния

ислям у нас. В дискусиата освен представените автори взеха участие и Иван Гранитски, Красимир Премянов, председател на СТДБ, ген. Тодор Бояджиев и др. Тук бяха и членът на Централното ръководство на Съюза Румяна Вълчева, отец Александър Чакърък от одринската черква „Св. Георги“ и съпругата му Мария.

В ПОМОРИЕ ПРИВЛИЧАТ МЛАДИТЕ

Плакетът за 120 години тракийско движение получи дружество „Одринска епопея“, а Елена Мурджева бе удостоена със златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента

Отчетно-изборното събрание на тракийско дружество „Одринска епопея“ премина при повишен дух, тъй като мнозинството от тракийци посрещнаха с одобрение дейността на дружеството и работата на Управителния съвет. Те дори изразиха възхищение от някои прояви и емоционалното им въздействие. Сред по-важните инициативи са отбелязването на Деня на родилната помощ, на 8 март, на Трифонов ден, на годишнината от Илинденско-Преображенското въстание, Деня на Съединението, Деня на народните будители, Деня

на Тракия, инициативата „На Великден заедно“, Националния тракийски гергьовденски събор, посещенията в с. Ениджи, Труция, посещенията в Одрин, новогодишните и коледните празници. Изрично бе подчертана дейността на певческата група, която от 15 години се ръководи от Дора Арбова. Докладът и другите отчети бяха приети единодушно. Избран бе управителен съвет от 13 души с председател Елена Мурджева, Ръководството е подмладено, а една от основните задачи е привличане на млади хора в прояви под наслов „Къде е

моят корен?“

Председателят на СТДБ Красимир Премянов връчи на дружеството златен плакет „120 години организирано тракийско движение“, заслужено отличие за това дружество – еталон с полезното, модерно и демократично функциониране. Той връчи и златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента на председателката Елена Мурджева, като я охарактеризира като председателка, която има умение на ръководител, мъдрост и ерудиция, и лично ѝ благодари за усилията ѝ за запазване на единството на организация.

ДВА ДОКУМЕНТА ЗА ЦЪРКОВНАТА ИСТОРИЯ НА С. ХУХЛА, ИВАЙЛОВГРАДСКО

ДОЦ.Д-Р ГЕОРГИ МИТРИНОВ

В архивния фонд на Българската екзархия, съхраняван в ЦИАИ, гр. София (ф 246К, оп. 3, а.е. 129, л. 2) е запазена чернова на ръкоположителна грамота на свещеник, датирана от 12.02.1912 г. В нея е отбелязано, че Иван Вълков, родом от с. Попово, Ортакойско (дн. с. Попско, Ивайловградско), е ръкоположен за свещеник в с. Хухла, Ортакойско (дн. Ивайловградско). Ръкополагането се е състояло в българската църква „Св. Стефан“ в Цариград от скопския митрополит Неофит. За съжаление, оригиналната грамота засега не е открита. Документът е ценен поради това, че през 1913 г., при разорението и унищожението на българското християнско население в Западна Тракия и Източните Родопи, извършено от страна на турски башибозук и местни гърци, предимно българи гъркомани, тоя свещеник е постигнат от мъченическа смърт, като според свидетели бил вкаран в местната църква и там мушкан с ножове и щикове, надавал силни викове, докато умре. Това се случило на 28.09.1913 г., когато била избита по-голяма част от мъжкото население на селото (Милетич 1918: 115, 116). В същата книга авторът публикува фотография под № 25 на убития свещеник сред останките на местната църква с текст: „Убитият български свещеник в черквата на село Хохла, Ортакойско, към стр. 116“.

Л. 1. Ръкоположителна Грамота

По благодатта, дарът и властта / на Всесвета-

го и Животворящия Духа, дадени / намъ от самия Великъ Архирей Господа / нашего Иисуса Христа (чръзъ светитя и све- / шени Негови апостоли и друг другоприима- / телно чръзъ тяхнитя намястници и прием- / ници), за да разгледаме раздаване чино- / ве и степени църковни, надлежно прядста- / вения намъ благовяенъ мъжъ Иванъ Вълковъ, родомъ отъ с. Попово, Ортакойско, / като внимателно го изпитахме, па и / като убедително се увярихме отъ истински / за него свидятелства, особно подиръ изповядта / му прядъ духовника, че е достоенъ за пресви- / терски санъ, на 11 февруари (зачертано! – бел. мои ГМ) день отъ мясець февруари 1912 година въ болничната / черква (зачертано и отгоре изписано храма – бел. мои, ГМ) Св. Климентъ Охридски въ Шишли (зачертано – бел. мои, ГМ) Цариградъ, Шишли, чинно, споредъ обичая и / реда на Светата Източна Православна Христова / и Апостолска Църква, чръзъ съдѣйствието / на същия Всесветъ, Животворящъ и Все- / съвършителъ Духъ, го посветихме и поста- / вихме за чтець и иподяконъ, слядъ което / го ръкоположихме въ дияконски

чинъ, а на 12. / день отъ същия мясець и година въ храмъ / Св. Първо (зачертано – бел. мои, ГМ) Св. Стефанъ въ същия градъ го ръко- / положихме въ пресвитерски (зачертано и написано отгоре свещенически – бел. мои, ГМ) чинъ за ено- //

Л. 16. рията въ с. Хухла, Ортакойска каза, / за да ръководи повяренитя му енорияши – / пасоми въ набожния животъ и да ги усъвършенствува за спасение, като самъ / всякога и всякакъ се старае да бъде / добъръ и примяренъ пастиръ, всепряданъ служителъ Христовъ и усърденъ / извършителъ на тайнитя Божи.

За увярение, че този благовяенъ / свещеникъ Иванъ Вълковъ е отъ / насъ бла-

Текст на писмото

Одринска Българска Митрополия
.....
11. X. 1910 г.
№ 554
Г. Одринъ

Ваше Блаженство,

Църковно-училищното настоятелство въ с. Хухла, Ортакойско, съ писмото си отъ 4 т.м. № 2 съобщава, че на 4 т.м. е пристигналъ въ селото имъ каймака- / мина съ юзбашията и 20 души стражари и въ присъствието на църковно-училищнитя настоятели и селски- / тя кметове е прядаль на българския екзерхисти чер- / квата и училище- / то, молятъ да имъ се изпратятъ най-потребнитя / Богослужебни книги.

Като долагамъ горното до знанието на Ваше / Блаженство, честь имамъ да Ви помоля да благоволите / и разпоредите да се изпратятъ отъ Св. Екзархия нужд- / ния за църквата въ споменатото село Богослужебни / книги, та да се даде възможностъ на селянитя да / се радватъ на Богослужение, вършено на матерния / имъ езикъ. /

Като цялувамъ св. Ви Архипастирска Дясница, оставамъ / на Ваше Блаженство / покорно духовно чадо:

Управляющъ Епархията: ... Никодимъ

гословенъ, произведенъ и / ръкоположенъ въ свещенически чинъ, / даде му се тази грамота съ наша / ръка подписана и съ собствения / ни печатъ утвърдена.

• Убитият свещеник Иван Вълков
(Фотографията е от книгата на акад. Л. Милетич)

Скопски Митрополитъ (п.) Неофитъ.

Л. 2. Ръкоположителна Грамота

За свещеникъ

Текстът е предаден дословно, с графичните грешки, допуснати в черновата. Интересно е, че е запазен не оригиналът, а черновата, писана с молив, върху която

и в ония трудни за местните българи християни времена, спазвайки добросъвестно насоките, отбелязани в черновата на грамотата, която впоследствие му е връчена: „...за да ръководи повяренитя му енорияши - / пасоми въ набожния животъ и да ги / усъвършенствува за спасение, като самъ / всякога и всякакъ се старае да бъде / добъръ и примяренъ пастиръ, всепряданъ служителъ Христовъ и

усърденъ / извършителъ на тайнитя Божи“.

Населението на с. Хухла, наред с това на други български християнски села от района, е подложено на унищожение от страна на турския башибозук и гръцки доброволци през есента на 1913 г. Както бе посочено по-горе, голяма част от мъжкото му население е постигнато от мъченическа

2 години като спорни. Съответно се отправя молба да Българския екзарх да разпорежи изпращането на български богослужебни книги, за да се отслужават служби (ЦИАИ, ф№ 246К, оп. 1, а.е. 454, Ч. 3, л. 289). Писмото е заведено с входящ номер 1601 в Българската екзархия, като на печата е отбелязана дата 13.10.1910 г.

От текста на писмото става ясно, че църквата и училището в това българско екзархийско село са били затворени за цели 2 години и местните българи са били лишени от възможността да се черкуват, както и да бъдат обучавани децата им на роден български език в местното училище. Двете институции в малкото планинско селце са определени като спорни, заради претенциите на малка група местни патриаршисти. Веднага селската управа изпраща писмо до Одринската българска митрополия с молба да се изпратят в селото богослужебни книги на църковнославянски, за да се проповядва в църквата на разбираем за хухленци български език. Видно е, че местното църковно-училищно настоятелство веднага прави всичко необходимо да заработят двете институции. Тепърва е трябвало да поискат да се назначат и изпратят от страна на Българската екзархия свещеник и учител в селото. Интересен факт е, че в иначе малкото селце, състоящо се от 60 семейства с 325 души (Милетич 1918: 299), има повече от един селски кмет (споменава се за „селски кметове“).

Новооткритите архивни материали от архивния фонд на Българската екзархия дават сведения за две важни събития в новата история на българското християнско с. Хухла, Ортакойско: успешното приключване на борбата за църковна независимост и назначаването на български свещеник в селото. Несъмнено твърде късно завършва с успех борбата за откъсване от Гръцката патриаршия и преминаване в лоното на Българската екзархия, но не трябва да се забравя, че в Западна и Източна Тракия тая борба е много ожесточена, поради силните позиции на Патриаршията, и завършва току в навечерието на Балканската война от 1912-1913 г. За съжаление, народният подем е последван от разгром на българщината в Тракия и Македония, по време на последвалата я Междусъюзническа война от 1913 г., чрез проведеното планомерно изстребление на изконното местно българско християнско население.

ЛИТЕРАТУРА

Милетич 1918: Милетич, Л. Разорението на тракийските българи през 1913 г. С.

• Пред село Хухла

ФОЛКЛОРЪТ СЪХРАНЯВА НАШИТЕ РАДОСТИ И ТЪГИ

На 24-ия Странджанско-тракийския събор „Фолклорен венец Божура“ голямата награда спечели Татяна Стоянова

Татяна Стоянова спечели приз „Фолклорен венец Божура“ на XXIV издание на Странджанско-тракийския събор „Фолклорен венец Божура“ (28-29 май), който се провежда традиционно в местността Божура над Средец. Тя получи престижното отличие в категорията „Народно пеене за професионалисти“ от 14 до 19 години.

Съборът бе предшестван с полагане на венци и цветя пред бюст паметника на Стефан Караджа. Началото бе дадено с изпълнение на химна на Странджа „Ясен месец“ и издигане на флага на фестивала. „Този събор преодолява обратите на времето и дребните политически различия и съхранява нашите радости

и тъги“, каза при откриването на събора кметът на Община Средец Иван Жабов, който е и патрон на „Фолклорен венец Божура“. Съборът се организира от Община Средец, Съюза на тракийските дружества в България, народно читалище „Пробуда – 1897“ и Историческия музей. Стотиците гости, дошли на събора, бяха поздравени и от Красимир Преманов – председател на Съюза на тракийските дружества, и от областния управител на Бургас Вълчо Чолаков.

„За поредна година бургаските тракийци доказват, че фолклорът и опазването на българските традиции не са само минало, а важна част от живота ни и в настоящето“ – каза Тодор Ангелов, председател на бургаското тракийско дружество „Екзарх Антим I“ – „Днес тук имаме хора от наши клубове не само от Бургас, но и от с. Извор, с. Маринка, Твърдица... Радвам се, че успяхме да доведем над 300 души от

нашето дружество, за да участват в събора. Надяваме се да има още повече хора на нашия, бургаски събор – 19-тият регионален фолклорен тракийски събор, който ще проведем на 25 юни в кв. Ветрен, лесопарк „Бургаски минерални бани“, допълни председателят.

Ралица Бинева от ОДК – Бургас получи приза „Комния Стояно-

ва“. Той ѝ бе връчен от почетната гражданка на Средец Янка Рупкина. Наградата на кмета на Средец, която се връчва в рамките на 24-ия национален странджанско-тракийски събор „Фолклорен венец Божура“ тази година получи професор Стефан Чапкънов, който създал на ансамбъл „Странджа“ в Бургас и мъжката фолклорна група „Божур“ в Средец.

ДЕТСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР В БОЛЯРОВО

На 19-ия национален детски фолклорен събор „Върбова свирка свири“ в Болярово участваха 400 деца от цялата страна от 5 до 18 години в три възрастови групи. Представиха се 19 танцови състави и 55 индивидуални изпълнители. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов изпрати поздравителен адрес до организаторите и участниците в събора.

ТРАКИЙСКИ РЕЛИКВИ

Известният тракийски деец Стефан Танев, член на Върховния комитет на Съюза на тракийските дружества в България и председател на Тракийска фондация „Капитан Петко войвода“, ни изпрати честитката, която младежкото тракийско културно просветителско дружество „Ст. Икономов“ в гр. Ортакьой (дн. Ивайловград) са изпращали на свои членове по повод различни празници (в случай за имен ден).

НАГРАДИ ЗА ДИМИТРОВГРАДСКИТЕ ТРАКИЙЦИ

На 28 май т.г. тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ в Димитровград проведе отчетно-изборно събрание. Доклад и отчет за извършената дейност през три годишния отчетен период направи председателят на дружеството Тодор Каваков. Членовете на дружеството приеха отчета за дейността на дружеството и отчета на контролната комисия. За председател на дружеството бе преизбран Тодор Каваков, за зам.- председател – Недялка Карадимова, за секретар – Десислава Костова.

Председателят на СТДБ Красимир Преманов, който бе гост на събранието, в приветствието си посочи ключовото място на дружеството в СТДБ и достойната му позиция по важни въпроси. Той награди Тодор Каваков за заслугите му към тракийската кауза с най-високото отличие – златен медал „Капитан Петко Войвода“ с лента, а дружеството – с плакет по повод 120 години организирано тракийско движение. Десислава Костова благодари от името на младежкото дружество за неизменната подкрепа на ръководството и управителния съвет. Без тяхната подкрепа идеята на младежите да бъде кръстен площад на името на Капитан Петко войвода не би се увенчала с успех.

ДИМИТЪР ОШАВКОВ

Петър (Пею) Киприлов е роден на 14 март 1851 г. в с. Пирок, Лозенградско. Тръгва на училище в с. Дерекьой. След като се открива училище в родното му село завършва основното си образование и жаден за знания продължава да учи в Лозенград и Малко Търново. Добива право да учителства и на 18-годишна възраст става учител в родното си село. Учителства непрекъснато девет години и е първият даскал в килийното училище в борческото с. Сармашик (дн. с. Бръшлян), Малко търновско. На 1 май 1877 г. се оженил за „бяла Стана Кържева“ от с.Чеглаик, Лозенградско, която се отличавала с изключителна красота. Но и младият Киприлов не падал по-долу от своята избраница. Със свойствената на рода спретнатост – кипрота и заемайки завидната за времето длъжност –учител, той бил личен момък и в околните на Пирок села.Най-малкият син на Петър Киприлов – Константин, учител в Айтоската непълна гимназия, през 1929 год. по повод петдесетгодишния юбилей на своя баща като свещеник, написва биографията му. Достигнал осемдесет годишна възраст поп Пею Киприлов, както бил известен сред съвременниците си, разказва, че през 1872 година, като учител в с. Пирок, той бил посетен от Апостола на Свободата. Левски му гостувал цяла седмица, като през това време заедно с други стари български харамии обикаляли околностите на с. Пирок и под ръководството на Апостола поставяли стратегически

ПАПАЗ ЕФЕНДИ, БАШ КОМИТАТА

Навършиха се 165 години
от рождението на Петър Киприлов

знаци. През пролетта на 1876 година била събрана парична помощ от с. Пирок и околните села, която трябвало да бъде занесена на войводите Панайот Хитов и Дядо Желю в Сливенския Балкан. Жребият се паднал на учителите Петър Киприлов и Иван Свирачев. Въпреки големите опасности двамата стигнали до пещерата на войводата П. Хитов. Година по-късно повторно, двамата учители занесли парична помощ на същото място.

Като деен участник, след Априлското въстание през 1876 година, учителят Киприлов бил заловен, хвърлен в затвора и подлаган на зверски мъчения. Поради застъпничество и липса на доказателства, той бил освободен.

След Освобождението на България, когато по волята на Великите сили Лозенград остава под турско робство, Петър Киприлов бил ръкоположен свещеник в с.Ениджия, Лозенградско от Негово Високопреосвещенство Синосий, Одринския митрополит. Започнал свещеничеството си в с. Пирок и служил цели 25 години. Имал петима сина и четири дъщери. Жаден

на младини за наука, той решил да изучи синовете си. Затова, щом някое от децата му завършело основно образование, той го изпращал да следва прогимназия в Лозенград. Така, отдаден на служба и грижи за семейството си, Киприлов заживял един по-спокоен живот с големи надежди да види синовете си образовани.

Но през 1896 година неговият дух бил отново развълнуван и увлечен в революционната борба. Заедно с Лазар Маджаров, тогава учител в Лозенград, Петър Киприлов се включил в образуването на комитети за въстание в Странджанско. През 1900 г. тримата войводи Лазар Маджаров, Лазо Лазов и Коста Тенишев се явили с четите си в околностите на с. Пирок. Вечер в манастира край селото свещеник Киприлов се срещнал с тях, като завел десетина подготвени момчета, които в присъствието на цялата чета той лично заклел.

Оттогава започнало по-живо и системно организиране и обучение на младите за въстание. Свещеник Петър Киприлов с евангелие и кръст в ръка в продължение на около три години тайно закле-

вал и подготвял четници за предстоящото въстание срещу вековния поробител.

Турската власт разкрива дейността на отца и на 27 април 1903 г. е арестуван и отведен под стража в Лозенград. Рано на следващата сутрин с. Пирок било заобиколено от турска войска. Почнало се претърсване най-напред в къщата на заловения свещеник. След щателен преглед турците не намерили нищо, което би обвинило поп Пею. Тогава започнали да малтретират баба попадия, като я заплашвали, че ще я убият, ако не каже къде са комитите. Нещастната жена разбрала, че за нея няма живот и спомняйки си клетвата, която дала пред мъжа си, решила да умре, но нищо да не казва. Турците се задоволили само с претърсване на къщата и напуснали селото. Още същата вечер селяните застягали коли и под закрилата на комити се отправили към България. Потеглила и баба попадия с общия кърван заедно с най-малкото си момченце, без да знае накъде.

В Лозенградския затвор свещеник Петър Киприлов бил поставен в отделна стая. Занизали се дълги

дни и нощи в очакване да бъде разпитан и освободен. Една вечер бил отведен при караулния началник, който му казал: „Е, папаз ефенди, ние всички гарантираме, че не си намесен в комителка, а то излиза, че ти си баш комита“. Поп Пею, уверен напълно в хората, посветени на общото дело, рязко им заявил: „Доведете един човек и ако каже пред мене, че съм виновен, обесете ме в чаршията за пример на другите“. Още същата вечер бил изправен пред него заловеният селянин Янко Каридов, който бил запитан да потвърди това, което през деня им съобщил за свещеник Пею Киприлов. Пред негово лице Каридов заявил: „Не съм виждал дядо поп да се меси в комитетски работи“. Началникът, силно нервиран, започнал да го

рити. Изнеможелният селянин, превит от непоносими болки извикал: „Една вечер, когато комитите ни събраха в черква, дядо поп стоеше до вратата“. Ип-ефенди се обърнал към свещеника и му казал: „Видя ли, папаз ефенди, и ти си бил там, а сега криеш“. Свещеник Киприлов спокойно му отговорил: „Ип-ефенди, и тебе да подложат на такъв бой и ти ще кажеш, че си видял и макар и нищо да не знаеш.“

След този разпит и двамата изпратили в затвора. Започнали най-тежките дни за свещеник Петър Киприлов. Всяка вечер бил разпитван, бит и измъчван да каже виновниците за бунта. С голяма самопожертвователност и твърдост той заявил, че не знае нищо по тази работа. Обикновеният бой бил изоставен. Подложен бил на средновековни методи за изтезания. Всред ужасни и непоносими болки той през цялото време мълчал. С необикновено хладнокръвие и презрение той им заявил: „Да ме убиеете можете, но душата ми не може да убиеете.“

Тогава разяреният черкезин Меймед ефенди извикал: „Защо стоите, вземете малко восък, стопете и излейте го в устата му и всичко ще каже.“ Фари ефенди се обадил: „Восък нямаме, кой ще търси, но куршум да стопим.“ Веднага бил стопен куршум и заедно с мангала бил внесен в стаята. Решен да умре, но никога делото на въстанието да не бъде издадено, свещеникът, притиснат от двама мъчителни, спокойно отворил уста и извадил езика си. Капнали една част от стопеното олово върху езика му.

■ Интериорът на храм „Св. Петка“ в с. Вресово

Продължава на 6-а стр.

ПАПАЗ ЕФЕНДИ...

Продължение от 5-а стр.

Веднага стопеното олово се впило в месото на езика и вследствие големите болки, нещастният свещеник замахнал с последни сили и ударил двамата джелати така, че единият паднал върху вратата, а другият – върху стената на стаята. Кръвта започнала силно да тече от устата му. Нещастният затворник, като видял мъчителите си паднали на пода, казал в себе си: „Боже, ако имах едно малко дърво, убивах ги, па каквото ще да стане.“ На другия ден бил поставен в карцер, където го държали прав в продължение на 21 дни, без да го разпитват, като отгоре наливали топла вода, а отдолу студена. Изнемощял, почти мъртъв, той бил изваден и поставен в двора на затвора върху една розовка, без да може да говори и чува. Краката му гранясали от рани. Дошъл градският лекар евреина Леон ефенди, отрязал куршума от езика му и раните започнали да заздравяват.

Осъден е на 101 години тъмничен затвор и откаран в Одрин да излежава присъдата си. Впоследствие присъдата е намалена на 15 години. На Великден 1904 г., след като били раздадени подаръци, изпратени от българския консул, на затворниците била прочетена заповед за амнистия, след което ги фотографирали и на следващия ден били освободени.

От особено значение за тракийската памет е списъкът на осъдените затворници през

1903-1904 г. от Одринския вилает, съставен от Петър Киприлов, приложен в края на биографията.

По случай 170 години от построяването на православен храм „Св. вмчк Димитрий Солунски“ в Айтос, в чийто двор е погребан свещеник Киприлов, Църковното настоятелство през 2014 г. преиздаде биографията, написана от неговия най-малък син Константин.

Днес биографичната книга се разпространява с благословението на Високопреосвещения митрополит Сливенски Йоанкиев в православните храмове в страната.

Пуснат на свобода, Петър Киприлов бил посрещнат от негови приятели и на техни разности отведен в Лозенград, където престоял десет дни. Тук архиепископският наместник го назна-

чил свещеник в Малко Търново. Веднага заминал и заел новата си енория. Наскоро малко – търновският каймакамин го повикал и му поискал позволение, че е свободен, и нови поръчители. Петър Киприлов обещал да представи такива на другия ден. Но на следния ден се случило нещо съдбоносно за него. В квартирата му се явил турски войник, голям негов приятел и тайно му съобщил: „Папаз ефенди, ние сме ти яли хляба, затова не мога да скрия това що чух. Снощи нашите офицери се сговаряха да те убият. Затова бягай оттук“. Изненадан от тази вест, още същата вечер с двама верни другари преминава границата с България при с. Тикенджа (дн. с. Близнак), Бургаско.

Стипил в свободна България, главната му грижа била да потърси семейството си, пръснато в разни села в Бургаски окръг. В с. Герге бунар (сега Росеново) намерил само две от децата и жена си. В продължение на няколко месеца той събрал всичките си деца. След дълги лутания най-после семейството му се установило в с. Вресово, Айтоска околия, където свещеник Киприлов служил шест години. По негова инициатива, с подкрепа от два-

мата братя Куцар и Гани Русеви и на кмета Неделчо Курдалиевски и с помощта на жителите на селото, във Вресово е изграден днешният православен храм „Св. Петка“. След като купуват къща в Айтос, семейството му се премества да живее в града, а отец Киприлов поема енорията на с. Карасарлий (дн. с. Черноград, Айтоско), където служи цели деветнадесет години.

Доживял осемдесетгодишна възраст, на 20 октомври 1929 г. той посреща своя 50 – годишен юбилей като свещенослужител, за което чрез Светия синод на Българската църква е награден от Н. В. Царя с Орден за гражданска заслуга IV-та степен и поздравителен адрес от министър-председателя Андрей Ляпчев. Следва списък от над 40 поздравителни телеграми: от Протосингела на Св. Софийска Митрополия, от гл. редактор на вестник „Тракия“ Христо Караманджуков, от тракийските войводи Маджаров и Коста Тенишев, от делегатите на Петия редовен конгрес на тракийския младежки съюз в Ямбол, от Енорийски свещенически братства, от приятели и почитатели на свещеника.

Като член на настоятелството на Айтоското тракийско благот-

ворително дружество свещеник Петър Киприлов винаги е полагал грижи за тракийските бежанци, намерили подслон в Айтос и околността.

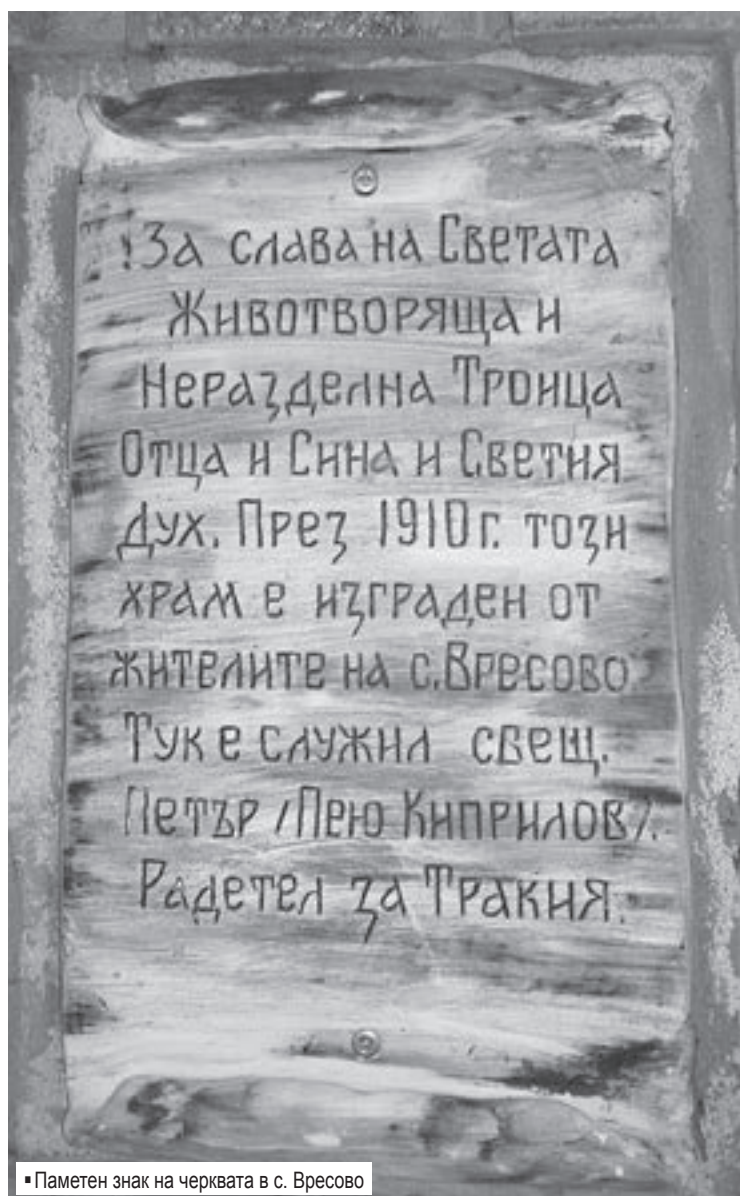
На заседание на настоятелството на 18 февруари 1925 г. отец Киприлов е избран за почетен председател на Тракийското благотворително дружество, което по това време е наброявало малко повече от 180 редовни членове. Това високо признание за Петър Киприлов беше повод тракийци в Айтос да приемат името му за свой патрон.

В края на земния си живот свещеник Петър Киприлов отпраща един завет към близки и тракийци: „Деца, не забравяйте Тракия, за която България проля толкова скъпа кръв! Имайте вяра в световната правда! Бог бди над Тракия! Истината рано или късно ще възтържествува!“.

В чест на 165 години от рождението на Петър Киприлов признателните потомци на българите-бежанци от Източна и Беломорска Тракия и от Мала Азия предприеха дарителска кампания за набиране на средства за изграждане на паметник на свещеника, свързал завинаги името си с населението на Айтоския край.

■ Черквата в с. Вресово

■ Паметен знак на черквата в с. Вресово

■ Семейството на отец Петър Киприлов

ТРАКИЙСКИ ХОРА В ЕКЗАРХИЯТА В ИСТАНБУЛ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Представителният ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ от Хасково изнесе концерт в двора на Екзархията по случай завършването на учебната година и връчването на свидетелства на учениците от първото неделно училище в Истанбул. Ансамбълът бе поканен от председателя на българската православна общност Васил Лязе и генералния консул в Истанбул Ангел Ангелов.

По стара българска традиция, тържеството беше открито с празнична литургия в църквата „Св. Иван Рилски“, изградена в двора на Екзархията. След това тържеството се пренесе в големата зала на Екзархията, където най-малките ученици от неделното училище, под ръководството на своята млада учителка – г-жа Маджарова, изнесоха затрогваща програма от стихове на български поети. Г-жа Маджарова с вълнението по представянето на своите питомци, напомни напълно за вълненията на учителката Рада от „Под игото“ на Иван Вазов. Свидетелствата за преминал курс по обучение бяха връчени от генералния консул в Истанбул Ангел Ангелов.

От миналата година тракийското дружество и читалище „Тракия – 2008“, поддържат контакти с не-

делното училище. На два пъти бяха събирани книги от български писатели и учебници, които бяха предадени на неделното училище. Този патриотичен ангажимент продължава, по мнението на г-жа Невин Даудова – директор на неделното училище, нуждата на училището е предимно от помагала по български език. Запомнящо за всички българи в Истанбул, стекли се на това събитие, стана присъствието на танцорите от ансамбъл „Китна Тракия“, които със своите вихрени танци повдигнаха настроението на всички.

В празничните хора се включиха почти всички българи, въпреки откъснатостта си от родината те знаеха стъпките на хората и играеха с все сърце. Тон за отприщване на емоциите даваха съпругата на Васил Лязе и най-вече Ангел Ангелов, и Светлин Нейнски – съпруга на посланика на България Надежда Нейнска.

ЗАСЛУЖЕНО ПРИЗНАНИЕ

КАЛИНКА МИТРЕВА

На 21 и 22 май т.г. в Бургас се състоя Първият национален фолклорен конкурс „Пазители на българското“.

На сцената се извиха повече от 1500 участници.

Певческият колектив „Тракийски напеви“ с ръководител Маринка Кисьова при тракийско дружество в с. Ген. Инзово, община Тунджа, бе един от многобройните участници на това грандиозно по мащаби събитие. Певческата група се представи достойно, за което получи голямото признание на високо – компетентното жури.

Колективът бе награден с високото отличие „диплом“ и „плакет“. Гласовитата певица и солистка Радка Караникова прикова вниманието на публиката със своето великолепно изпълнение и беше бурно аплодирана. Журито оцени по достойнство нейното представяне и я награди с „диплом“ и „златен медал“.

КМЕТОВЕТЕ ОТ РАО „ТРАКИЯ“ ОБСЪЖДАТ АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ

В град Първомай на 27 май т.г. се състоя разширено заседание на Управителния съвет на Регионалната асоциация на общините „Тракия“. То бе ръководено от председателя на УС на Асоциацията Ангел Папазов. Присъства и председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов. На заседанието на разширената среща на кметовете бяха обсъдени актуални теми за местните власти като оперативната програма „Околна среда“, начина на събиране на такса смет и битови отпадъци, промените в закона за публичните финанси, отношенията между местните власти и бизнеса, и др. Във фоайето бяха изложени щандове на фирми с произведено в регион Тракия – истински български плодове, зеленчуци, местни и млечни продукти, сладки и др. Представени бяха дейността на Центъра за насърчване на сътрудничеството в областта на селското стопанство между Китай и Централна и Източна Европа и възможностите за реализация на българските селскостопански продукти на територията на Китай.

ПОЧИТ КЪМ СВЕТИТЕ БРАТЯ

На 24 май в тържествата в Киев в прослава на делото на Светите братя Кирил и Методий участва и членът на Върховния комитет са Съюза на тракийските дружества в България Алексей Беленкий, който положи венец пред паметника на Св. Кирил и св. Методий. Българският посланик в Украйна Красимир Минчев положи кошница с красиви цветя.

КАЛИН ВРАЧАНСКИ СПЕЧЕЛИ С ПЕСЕН ЗА ПЕТКО ВОЙВОДА

Актьорът Калин Врачански спечели четвъртия сезон на „Като две капки вода“ на НОВА телевизия, като на финала се възплъти в образа на големия актьор Васил Михайлов в изпълняваната от него песен от знаменития сериал за капитан Петко войвода. Калин Врачански изпя песента „Петко льо, капитане...“ вдъхновено, майсторски и зарази не само публиката с пеенето си и с патриотичното чувство, което внуши, но и телевизионните зрители, които дадоха най-много гласове за него. И техният вот му донесе победата.

Хасковските тракийци показват дарени книги

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

По случай празник 24 май читалище „Тракия 2008“ и тракийско дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково откриха изложба „Дарени от сърце“ – книги, които са постъпили в читалищната библиотека благодарение на дарителски жестове, направени през годините. Най-стари сред изложените книги са сборникът „Български народни песни от Източна и Западна Тракия“ от 1939 г. събрал безценни образци на родния фолклор, а също „Освободителните борби в Лозенградския район“. От рафтовете са свалени трудове по теми, свързани с тракийско-

то движение, очерци за родните места на дедите, принудени след войните да напуснат родните си краища. Сред авторите са проф. Иван Филчев, Делчо Балабанов, проф. Георги Янков, доц. Златко Попчев, Кирил Бакърджиев и Мария Бакърджиева, Димитър Шалапатов, Пенка Чакалова и др. Отделено е място на книги за свидния син на Тракия Капитан Петко войвода, легенди и песни за него, останали в народната памет като знак за преклонение. Сред многото автори, направили дарение на библиотека, са и музейни специалисти, поети и белетристи от Хасково и региона.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

- Читателите на вестник „Тракия“ знаят, че двете църкви в Одрин – „Св. Георги“ и „Св. Константин и Елена“ са възстановени и днес изпълняват духовната си мисия благодарение на тракийската организация. Мнозина недоумяват защо службите в тях се водят не само на български, но на български и гръцки език едновременно. Защо е така?

- Разбирам, че нашите граждани, в това число и много тракийци не са посветени в тайните и каноните на православната църква. Наложил да обогатя своите знания и мога да ви отговоря по следния начин. Православните църкви, в това число и БПЦ, са разделени условно казано на църковни райони, в които действа властта на митрополит. Тъй като на територията на Турция православието е под властта на Вселенския патриарх, всички православни храмове в страната, независимо от тяхната собственост и произход, са на негово подчинение. Т.е. те са в неговия диоцез. Не всички тракийци, които идват на националните тракийски събори в двете църкви – на 6 май за Гергьовден и на 21 май по случай деня на Св. Константин и Елена, знаят, че църковните служби са под патронажа на Вселенския патриарх. И особено след като бе назначен Анфиохий за одрински митрополит и той на практика стана представител на Вселенския патриарх в Одринския регион, където се намират нашите две църкви. И въпросът беше, отчитайки тези нови дадености, да запазим позициите и правата на православните българи, в това число и на тракийци, които много емоционално приемат този факт. И се радвам, че с колективните усилия на Съюза на тракийските дружества в България, на дирекцията „Вероизповедания“ при МС, на нашите дипломатически представители в Турция – генералния консул в Одрин и генералния консул в Истанбул, и на първо място на Светия Синод на БПЦ успяхме да уредим възможното справедливо решение. А то е – Вселенският

Българска реч звучи в българските църкви в Одрин

Разговор с председателя на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов

• След освещаването на експозицията в Метеха

патриарх да дава съгласие делегация на БПЦ, изпратена с решение на Светия Синод, да участва в празничните литургии в двете църкви по време на тези тържествени дни. И тържествената литургия вече се изпълнява в съслужение на двата езика, с които проповядват Божието слово двете православни църкви – на гръцки и на български. Това решение може да ни носи удовлетворение, а не възмущение. Защото припомням, че когато е снемана схизмата за Бъл-

гарската православна църква от Вселенския патриарх през 1945 г. с активната намеса и съдействието на Руската православна църква, в подписаното споразумение между двете църкви се признава духовната власт на Вселенския патриарх на територията на Турция, а той признава духовната власт на БПЦ над всички гръцки църкви у нас. Със снемането на схизмата се признава авторитетността на БПЦ. Постигнатите компромиси и споразуменията между нашата православна църква и Вселенския патриарх са благоприятни за нас – чуваме българска реч, провежда се православен ритуал и може да се каже, че това е един символ на единството на гръцките и българските православни вярващи. Затуй искам да благодаря за постигнатото и на проф. Стоян Денчев, ректор на УниБИТ, на директора на дирекция „Вероизповедания“ при МС Емил Велинов, а така също и на председателя на Екзархийската фондация Васил Лязе.

- Имаше спорове и неразбирателство за паметника на екзарх Антим I...

- Искам да подчертая значимостта на това решение, защото то възникна като функция от протеста на Вселенския патриарх за построяването и монтирането на паметника на екзарх Антим Първи в двора на църквата „Св. Константин и Елена“. Той постоянно пишеше и настояваше да бъде изместен паметникът оттам и докато това не бъде направено, забраняваше да се изпраща делегация от БПЦ за съслужение в тези две църкви. Пак в резултат на нашите ко-

лективни усилия и с усилията на Светия синод постоянството да докажем своята правота, темата за изместването на паметника отпадна. Огромна група от хора работиха да се осъществяват нашите настоявания тези въпроси да намерят решение. Първо, от 2011 г. снемхем проблема с Антим Първи и паметникът ще ни напомня за неговия голям принос към България и към БПЦ. И второ – българска реч звучи в българските църкви по време на службите, които се водят там. Не трябва да пренебрегем и факта, че ние имаме постоянен представител на БПЦ в лицето на отец Александър Чакърък, който изпълнява всеотдайно своята духовна и българска мисия.

- Бяхте специално поканен от Екзархийското настоятелство на официалното откриване на постоянната експозиция в Метеха. Тази покана сама за себе си е оценка за ползотворното сътрудничество на Съюза с Фондацията на българските православни църкви. Разкажете за това събитие, което бе представено у нас само в официалната му част.

- От януари 2012 г. сред приоритетите на Съюза стои създаването на музей, отразяващ живота на българите по време на турското робство в пределите на Османската империя. За нас, тракийските българи, това беше важно – да покажем бита и живота на живеещите в Цариград, в Източна Тракия, а така също и на българи, живеещи в Западна Тракия, Мала Азия и Македония. Тази инициатива се осъществи с Екзархийско-

то настоятелство и г-н Васил Лязе. Слава Богу, че тихо и последователно си вършеха работата представителите на Тракийския научен институт. На финалния етап, в последната година силно се активизира ролята на Министерството на културата, на Министерството на външните работи, на правителството, което осигури необходимите средства за реализация на идеята. И това се случи. Посветено на 24 май бе проведено откриване на музея във възстановения български православен метох в Истанбул. Затова бях поканен и присъствах там. Заедно с Емил Велинов, Васил Лязе и други представители на българското църковно настоятелство, с Борiana Бужашка, представителка на Външно министерство и Тракийския научен институт, присъствах на освещаването на музея. А след това на официалното откриване дойдоха премиерът Бойко Борисов, министърът на културата Вежди Рашидов, посланикът на България Надежда Нейнски, а също така и генералният консул на България в Истанбул Ангел Ангелов. Имаше и депутати. За мен беше важно, че това значимо събитие се случи и отрази реализма на планираната от нас инициатива, то означава и приноса

на тракийци за този музей, за който се надявам, че всички българи, които посещават Истанбул, ще се запознаят с нашето присъствие в столицата на Османската империя и на турската държава през време на робството. Както вестникът вече съобщи, подарих икона на метоха от името на СТДБ. Две думи за изложбата: Ваня Стоянова, която е секретар на Тракийския научен институт, е сред основните архитекти така да се каже на нейното композиране – в нея има раздели за македонските българи, за българите от Одринско, за тракийските и малоазийските българи. Членове на ТНИ са и другите двама участници в екипа, реализирали експозицията: проф. д.и.н. Светлозар Елдъров и проф. д.и.н. Илия Тодев. След това в Екзархията се проведе официален прием по случай 24 май. Там връчих на г-н Лязе най-високото тракийско отличие – златен медал „Капитан Петко войвода“ с лента, а на Екзархията – юбилейния плакет за 120 годишнината на организирането тракийско движение. От своя страна г-н Лязе ми връчи плакет, посветен на откриването на експозицията в Метеха. Това е накратко историята на месец май и тракийското участие в тези прояви в Турция.

• Красимир Премянов подарява икона за Метеха

• Красимир Премянов получава плакет от Васил Лязе